

صلاحیت دادگاه‌ها در ایران

□ مقدمه: ساختار قضایی ایران و اهمیت شناخت صلاحیت دادگاه‌ها

در نظام قضایی جمهوری اسلامی ایران، **تعیین مرجع قضایی صلاحیت‌دار** برای رسیدگی به هر دعوی، یکی از مهم‌ترین مراحل قبل از طرح پرونده است. اشتباه در انتخاب دادگاه نه تنها باعث تأخیر در رسیدگی می‌شود، بلکه ممکن است منجر به رد دعوی به دلیل عدم صلاحیت شود.

این مقاله به صورت کامل، دقیق و به روز (سال 1403) به بررسی تمامی دادگاه‌ها، مراجع ویژه و موضوعات صلاحیتی هر یک می‌پردازد. همچنین با رعایت اصول حقوقی و قوانین جاری ایران (قانون آیین دادرسی مدنی، کیفری، دیوان عدالت اداری و ...) تدوین شده است.

اگر شما وکیل، مشاور حقوقی، دانشجوی حقوق یا شهروندی هستید که قصد طرح دعوی دارید، این راهنمای جامع درباره صلاحیت دادگاه‌ها می‌تواند به شما کمک کند تا درست‌ترین مرجع قضایی را انتخاب کنید.

□ 1. دادگاه‌های عمومی و صلاحیت آنها

□ 1.1. دادگاه عمومی حقوقی (مدنی و تجاری)

صلاحیت: رسیدگی به تمام دعاوی غیرکیفری، مگر در مواردی که قانون مرجع دیگری تعیین کرده باشد.

□ موضوعات صلاحیت دادگاه عمومی حقوقی:

مطالبه وجه نقد (چک، سفته، بدهی، قرارداد)

الزام به ایفاء تعهد یا خسارت ناشی از عدم اجرا

فسخ قرارداد (فروش، اجاره، شرکت)

دعای مربوط به اموال غیرمنقول (مالکیت، تصرف عدوانی، مزاحمت)

تقسیم ارث و اجرای وصیت

قیمومت بر اموال ناشدی و کودکان

مهریه، نفقه، تمکین، حضانت و ولایت فرزند

دعای تجاری (شرکت‌ها، بیمه، بانک، بورس)

قراردادهای اجاره و فسخ آن

اثبات یا انکار نسب

حقوق مالکیت فکری و معنوی (برند، کپی‌رایت، اختراع)

□ **نکته:** این دادگاه مرجع اصلی برای **دعاوی مالی و خانوادگی** است.

□ 1.2. دادگاه عمومی کیفری و صلاحیت آن

صلاحیت: رسیدگی به تمام جرایم عمومی که در صلاحیت دادگاه‌های تخصصی یا انقلاب نباشد.

□ موضوعات صلاحیت دادگاه کیفری:

سرقت (ساده، حيله‌گرانه)

کلاهبرداری و خیانت در امانت

ارتشا (رشوه)

جعل اسناد و چک

جرایم رایانه‌ای و فضای مجازی

مواد مخدر (مصرف و حمل با مقادیر کم)

منافی عفت (زنا، همجنس‌بازی)

توهین و تهدید (ماده 608 و 609 قانون مجازات)

تصادفات رانندگی (غیرعمد)

آسیب‌های جسمانی سبک و متوسط

مزاحمت تلفنی و پیامکی

□ **نکته:** برای جرایم سنگین‌تر، صلاحیت به **دادگاه کیفری یک یا انقلاب** منتقل می‌شود.

۵۵ 2. دادگاه‌های تخصصی و صلاحیت آنها

□ 2.1. دادگاه کیفری یک (سنگین)

صلاحیت: رسیدگی به جرایم سنگین و مجازات‌های شدید.

□ موضوعات صلاحیت دادگاه کیفری یک:

قتل عمد و غیر عمد (با مجازات سنگین)
قطع عضو
حبس ابد
جرایم سیاسی و مطبوعاتی
آسیب‌های جسمانی شدید (دیه نصف یا بیشتر)
جرایم موجب مجازات تعزیری درجه سه و بالاتر
جرایم علیه امنیت کشور (غیرانقلابی)
سرقت مسلحانه
کلاهبرداری بزرگ‌مقیاس
قاچاق انسان

□ 2.2. دادگاه کیفری دو (عمومی)

صلاحیت: رسیدگی به جرایم عمومی غیرسنگین.

□ موضوعات صلاحیت دادگاه کیفری دو:

توهین و تهدید
مزاحمت تلفنی
تصادفات رانندگی بدون ترک محل
سرقت با اشیاء کم‌ارزش
آسیب‌های جسمانی سبک
جرایم مالی سبک
اخلال در نظم عمومی

□ 2.3. دادگاه انقلاب و صلاحیت آن

صلاحیت: رسیدگی به جرایم خاص و استثنای امنیت.

□ موضوعات صلاحیت دادگاه انقلاب:

محاربه و افساد فی الارض

اقدام مسلحانه عليه نظام
توطئه برای سرنگونی نظام
جاسوسی و افشای اسرار ملی
تبلیغ علیه نظام و اغتشاش امنیت عمومی
تمام جرایم مواد مخدر (هر مقدار)
قاچاق سلاح و مهمات
توهین به مقام رهبری و مقدسات
فعالیت‌های زیرزمینی سیاسی

دادگاه انقلاب: مرجع رسیدگی به جرایم امنیتی و سیاسی در ایران

□ 2.4. دادگاه خانواده و دعاوی خانوادگی

صلاحیت: رسیدگی به امور خانوادگی و زناشویی.

□ موضوعات صلاحیت دادگاه خانواده:

طلاق (تعلُّق، خلع، تاریخی)
نفقه (زوجه، فرزند، والدین فقیر)
مهریه (نقد، مؤسّم، مؤجل)
حضانة و ولایت فرزند
تمکین و نشوز
جهیزیه و امانت‌های ازدواجی
ازدواج موقت (ثبّت، فسخ، مطالبات)
ازدواج زیر سن قانونی (اعمال قانون حمایت از کودکان)

□ 3. مراجع قضائی ویژه و تجدیدنظر

مطالب حقوقی بیشتر در : <https://irlawyers.ir> --- الکترونیک، کامپیوتر، بورس و غیره در : <https://229-415.ir>